

Noora Kokko

Turvallisemman tilan periaatteet tosi-tv-tuotannoissa

Case: FremantleMedia Finland

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto
Kulttuurituottaja (AMK)
Opinnäytetyö
20.3.2023

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Noora Kokko
Otsikko:	Turvallisemman tilan periaatteet tosi-tv-tuotannoissa – Case: FremantleMedia Finland
Sivumäärä:	29 sivua
Aika:	20.3.2023
Tutkinto:	Kulttuurituottaja (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma
Ohjaaja(t):	Johanna Niemi

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, jossa selvitetään, miten turvallisemman tilan periaatteita voidaan toteuttaa käytännössä FremantleMedia Finlandin tosi-tv-tuotannoissa. Työn tavoitteena on luoda FremantleMedia Finlandille omat turvallisemman tilan periaatteet sekä konkreettiset ja käytännölliset keinot toteuttaa niitä tosi-tv-tuotannoissa.

Työn teoreettinen viitekehys koostuu turvallisemmasta tilasta, yhdenvertaisuudesta, syrjinnästä, häirinnästä ja psykologisesta turvallisuudesta sekä tosi-tv:stä, sen historiasta sekä provokatiivisesta televisiosta. Aineistonhankintamenetelminä on käytetty benchmarkingia sekä kahta työpajaa: alkukartoituspajaa sekä aivorihtä. Benchmarkingilla tutkin turvallisempien tilojen periaatteita muissa organisaatioissa, alkukartoitustyöpajan avulla selvitin Fremantlen aikaisemmin käytössä olleita toimia turvallisempiin tiloihin liittyen ja aivoriihen avulla kehitelimme ideoita toteuttaa turvallisempia tiloja Fremantella käytännössä.

Opinnäytetyön tuloksena olen luonut Fremantlelle sopivat turvallisemman tilan periaatteet sekä kehittämissuhteita, joiden avulla turvallisemman tilan periaatteita voidaan soveltaa käytäntöön. Nämä kehittämissuhteet ovat perustietojen oppiminen, ennakointi, turvallisempien tilojen näkyväksi tuominen, osallistujien koko osallistumiskaaren huomiointi sekä luottamuksen luominen ja ylläpitäminen.

Avainsanat: turvallisemman tilan periaatteet, yhdenvertaisuus, tosi-tv

Abstract

Author(s): Noora Kokko
Title: Safer Spaces in Reality TV Productions – Case: FremantleMedia Finland
Number of Pages: 29 pages
Date: 20 March 2023

Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Cultural Management
Instructor(s): Johanna Niemi

This thesis is a case study that explores how the principles of a safer space can be implemented in practice in FremantleMedia Finland's reality TV productions. The goal of the work is to create FremantleMedia Finland's own principles of a safer space and concrete and practical ways to implement them in reality TV productions.

The theoretical framework of the work consists of a safer space, equality, discrimination, harassment and psychological safety as well as reality TV, its history and provocative television. Benchmarking and two workshops have been used as data acquisition methods: an initial mapping workshop and a brainstorming session. With benchmarking, I research the principles of safer spaces in other organizations, with the help of an initial mapping workshop, I find out the measures used in Fremantle in the past regarding safer spaces, and with the help of brainstorming, we develop ideas to implement safer spaces in Fremantle in practice.

As a result of the thesis, I will create the principles of a safer space suitable for Fremantle, as well as development proposals, with the help of which the principles of a safer space can be applied in practice. These development suggestions are learning basic information, anticipation, making safer spaces visible, taking into account the participants' entire participation arc, and creating and maintaining trust.

Keywords: safer space, equality, reality TV

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Teoreettinen viitekehys	2
2.1	Turvallisempi tila	3
2.1.1	Yhdenvertaisuus	4
2.1.2	Syrjintä	4
2.1.3	Häirintä	4
2.1.4	Psykologinen turvallisuus	5
2.2	Tosi-tv	6
2.2.1	Tosi-tv:n historia	7
2.2.2	Provokatiivinen televisio	8
3	FremantleMedia Finland	9
4	Tutkimuskysymykset	10
5	Menetelmät	10
5.1	Benchmarking	11
5.2	Työpajat	12
5.2.1	Alkukartoitus	12
5.2.2	Aivoriihi	13
6	Tulokset	14
6.1	Fremantlen turvallisempien tilojen toteuttamisen nykytilanne	14
6.2	Turvallisemmat tilat muissa organisaatioissa	15
6.2.1	Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi	15
6.2.2	Kesärauha	16
6.2.3	Oodi	17
6.2.4	Yhteenveto ja analyysi	17
6.3	Turvallisempien tilojen toteuttaminen Fremantlella	19
7	Kehittämissuositukset	22
8	Pohdinta ja arviointi	25
	Lähteet	27

Aineisto	29
Benchmarking	29
Alkukartoitus	29
Aivorihi	29

1 Johdanto

Turvallisempien tilojen tarjoaminen on yleistynyt yhä enemmän viime vuosina. Useissa tapahtumissa, järjestöissä ja kulttuuritiloissa, kuten kirjastoissa ja museoissa, on määritelty turvallisemman tilan periaatteet, joita ohjeistetaan noudattamaan paikalle saapuessa.

Samaan aikaan mediassa on nostettu esiin huoli tosi-tv-ohjelmiin osallistuneiden henkilöiden heikosta huolenpidosta ja ohjelman jälkeisistä mielenterveysongelmista ja niiden kanssa yksin jäämisestä. Mutta onko tosi-tv:tä mahdollista tehdä siten, että turvallisempien tilojen periaatteet otetaan huomioon? Millä keinoilla ohjelmaan osallistuvat voivat tuntea olonsa turvalliseksi? Miten nykyaikaista provokatiivista televisiota voidaan tehdä turvallisesti, vai voidaanko? Millä keinoilla myös ohjelman tekijöiden turvallisuus voidaan ottaa paremmin huomioon?

Opinnäytetyön idea alkoi kehittyä työn ohessa tosi-tv:tä tehdessä. Aihe nousi puheisiin erinäisissä keskusteluissa tuotannon työntekijöiden kesken, kun toteimme useiden henkilöiden kohdanneen jonkinlaista häirintää työssään jossain muodossa: joko sitä nähneenä, kokeneena tai jälkeinpäin kuulleena sekä osallistujien että työntekijöiden joukossa. Minulle itselleni turvallisemman tilan periaatteet ovat tulleet tutuiksi järjestö- ja yhdistystoiminnan harrastusteni kautta. Lisäksi olen edellisessä ammatissani nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajana tehnyt paljon häirinnän ja syrjinnän vastaista työtä. Pohdimme, voisivatko turvallisempien tilojen periaatteet vähentää ja ennaltaehkäistä näitä tilanteita myös televisioalalla.

Tämän työn tavoitteena on luoda turvallisemman tilan periaatteet FremantleMedia Finlandille sekä käytännölliset ja konkreettiset keinot toteuttaa niitä heidän tosi-tv-tuotannoissaan. Käytän työssä lähestymistapana tapaustutkimusta ja vastaan työssäni päätutkimuskysymykseeni: miten turvallisemman tilan peri-

aatteita voidaan toteuttaa Fremantlen tosi-tv-tuotannoissa. Vastausta kysymykseeni lähden etsimään tutustumalla ensin teoriassa turvallisempiin tiloihin sekä tositelevisioon. Tämän jälkeen kerron työni tilaajasta FremantleMedia Finlandista sekä tutkimuskysymyksistäni. Työni menetelmäluvussa kerron benchmarkingista sekä työpajoistani aloituskartoituksesta ja aivoriihestä, joiden avulla keräsin aineistoni Fremantlen tämänhetkisestä turvallisempien tilojen toteuttamisesta, turvallisempien tilojen toteuttamisesta muualla, sekä keinoista, joita Fremantlella voitaisiin käyttää toteuttamaan turvallisempia tiloja. Lopuksi kerron vielä kehitysehdotukseni sekä pohdin ja arvioin työni tuloksia.

Kulttuurituottajana televisioalalla työskennellään usein tuotannon tehtävien parissa eri nimikkeillä. Tosi-tv-ohjelmia tehtäessä tuotannon toimivat yleensä yhteyshenkilöinä sekä työryhmälle että ohjelmaan osallistuville ja näin ollen vastaavat paljolti siitä, millainen kokemus osallistujalle ohjelmasta jää. Turvallisempien tilojen periaatteita toteuttamalla voidaan kokemuksesta saada parempi ja turvallisempi. Kulttuurituottajat ovat usein moniosaajia, ja he työskentelevät tuotannon tehtävien lisäksi paljon ihmisten kanssa, jolloin ihmisten yhdenvertaisen kohtaamisen on hyvä olla osa heidän ydinosaamistaan.

2 Teoreettinen viitekehys

Pystyäkseen luomaan turvallisemman tilan periaatteita jollekin taholle on ymmärrettävä, mitä turvallisemmat tilat tarkoittavat, mitä niihin liittyy ja miksi ne ovat olemassa. Sitä varten täytyy myös ymmärtää yhdenvertaisuuden, häirinnän ja syrjinnän merkitys. Kun pohditaan, onko turvallisemman tilan periaatteita mahdollista toteuttaa tosi-tv-tuotannoissa, on myös ymmärrettävä, mitä tosi-tv-tuotannot tarkoittavat ja millaiset piirteet tekevät ohjelmasta tositelevisiota. Tässä luvussa avaan näitä käsitteitä tarkemmin.

2.1 Turvallisempi tila

Turvallisempi tila tarkoittaa paikkaa tai tilaa, jossa pyritään siihen, että jokainen paikallaolija voi tuntea olonsa turvallisiksi niin fyysisesti, henkisesti kuin sosiaalisesti. Tällaisten tilojen tavoitteena on, ettei kenenkään tarvitse kokea minkäänlaista syrjintää, häirintää, kiusaamista tai väkivaltaa. Aikaisemmin on käytetty myös termiä turvallinen tila, mutta koska mikään tila ei voi olla takuuvarmasti täysin turvallinen, on turvallisempi tila totuudenmukaisempi termi. (Utopia Helsinki, 2013.)

Turvallisempaa tilaa luodaan yhteisillä pelisäännöillä ja ohjeistuksilla, joissa joista tapahtumaan tai tilaan osallistuvaa henkilöä sitoutetaan ottamaan vastuuta omasta käytöksestään. Myös ristiriitoja uskalletaan käsitellä ratkaisukeskeisesti, kun osallistuja voi luottaa siihen, että omaa kokemusta kuunnellaan ja arvostetaan ja kaikki ovat sitoutuneita turvallisempiin tiloihin. (Utopia Helsinki, 2013.)

Turvallisempien tilojen historia juontaa juurensa 60-luvun homobaareihin sekä mustien, etenkin mustien naisten, yhteisöihin. Sillä on myös vahvat juuret naisasialiikkeissä, joiden päämääränä on ollut ottaa etäisyyttä miehistä ja patriarkalisesta ajattelusta. (Harris, 2015.)

Yhdysvalloissa turvallisemmat tilat näkyvät erityisesti yliopistoilla. Useille yliopistokampuksille on perustettu erityisiä turvallisempia tiloja, jonne vähemmistöryhmiin kuuluvat opiskelijat voivat mennä tuntiessaan olonsa turvattomaksi. Välillä joitakin kampuksia on vaadittu kokonaan turvallisiksi tiloiksi, jolloin joidenkin turvallisuutta uhkaavien luennoitsijoiden vierailuita on estetty. (Campbell & Manning 2019, 79–80.)

Turvallisemmat tilat ovat herättäneet myös kritiikkiä, ja niiden on sanottu rajoittavan sananvapautta ja kupluttavan ihmisiä siten, ettei heidän tarvitse enää poistua mukavuusalueeltaan eikä keskustella eikä kuulla eriäviä mielipiteitä tai näkökulmia asioista. (Roth, 2019.)

2.1.1 Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus tarkoittaa yhtäläisiä mahdollisuuksia ja samanarvoisuutta kaikille ihmisille riippumatta henkilön sukupuolesta, iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta ja vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Jokaisen henkilön tulee saada yhtäläiset oikeudet koulutukseen, työhön ja palveluihin. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, n.d.-a.)

2.1.2 Syrjintä

Syrjinnäksi kutsutaan käytöstä, jolloin jotakuta ihmistä kohdellaan huonommin kuin muita ihmisiä jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. Syrjintä on kielletty useissa Suomen laeissa, kuten yhdenvertaisuuslaissa ja rikoslaissa. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, n.d.-b.)

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä voi olla välitöntä, jolloin henkilöä kohdellaan jonkin hänen henkilökohtaisen ominaisuutensa takia huonommin kuin jotakuta toista samanlaisessa tilanteessa, tai välillistä, jolloin näennäisesti neutraali sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun henkilön muita epäedullisempaan asemaan henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, n.d.-b.)

2.1.3 Häirintä

Häirintä on syrjintää, joka on kielletty yhdenvertaisuuslaissa. Häirintä on käyttäytymistä, jolla loukataan henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti. Tällöin henkilö luo käyttäytymisellään kiellettyyn syrjintäperusteeseen, ku-

ten esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään tai vammaisuuteen, liittyvän toista henkilöä halventavan, nöyryyttävän, uhkaavan, vihamielisen tai hyökkäävän ilmapiirin. Häiritsevä käyttäytyminen voi olla esimerkiksi ilmeitä, eleitä, sähköpostiviestejä tai epäasiallisen materiaalin esiin laittamista nettiin. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, n.d.-c.)

Häirintä voi olla myös seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa., jolloin se on tasa-arvolaisissa tarkoitettua syrjintää. Seksuaalinen häirintä on sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön fyysistä tai henkistä koskemattomuutta. Se voi ilmetä esimerkiksi härskeinä puheina, kaksimielisinä vitseinä, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevinä huomautuksina, fyysisinä kosketuksina, eleinä, ilmeinä, ehdotuksina tai seksuaalisesti värittyneinä kirjeinä, sähköposteina, viesteinä tai puheluina. (Tasa-arvovaltuutettu, n.d.)

Sukupuoleen perustuva häirintä on sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista, mutta jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Se voi ilmetä esimerkiksi halventavana tai alentavana puheena sukupuolesta. (Tasa-arvovaltuutettu, n.d.)

2.1.4 Psykologinen turvallisuus

Psykologinen turvallisuus tarkoittaa tunnetta ja kokemusta siitä, että jokainen voi tuoda esiin uusia ideoita, kysyä kysymyksiä, pyytää apua, kertoa keskenreisistä ajatuksista, varmistaa asioita, haastaa ja kertoa epäonnistumisistaan ilman, että tarvitsee pelätä tulevansa nolatuksi, rangaistuksi tai joutuvansa suurenuslasin alle. Se on käytännössä yhteinen sopimus siitä, että tavoitellaan yhdessä tilaa, jossa jokainen voi tuoda itsensä kokonaisena peliin ja jokainen voi tuntea, että tämä yhteisö hyväksyy juuri tällaisen ihmisen mukaan. Psykologi-

sessä turvallisuudessa on olennaista, että ihmiset voivat keskittyä yhteisiin tavoitteisiin itsensä suojelemisen sijaan ja tuntea itsensä arvostetuiksi. (Rinne, 2021, ss. 28–31.)

Psykologinen turvallisuus ei kuitenkaan tarkoita vaatimusten tai tavoitteiden maldaltamista tai pelkkää mukavuusalueella työskentelyä. Se ei tarkoita jatkuvaa harmoniaa tai että ihmiset ovat ylimpiä ystäviä keskenään. Se ei tarkoita konfliktonta tilaa vaan nimenomaan mahdollistaa haastavista asioista keskustelun ja auttaa ihmisiä ratkomaan yhdessä ja turvallisesti haastavia ongelmia. (Rinne 2021, ss. 78–80.)

2.2 Tosi-tv

Tosi-tv, jota voidaan kutsua myös esimerkiksi todellisuustelevisioksi tai reality-tv:ksi, on alkanut yleistyä suomalaisessa televisiossa 1990-luvulta alkaen. Se on ilman tarkkaa käsikirjoitusta kuvattua viihdettä, jossa pääosissa on nk. tavallisia ihmisiä eli ”taviksia” näyttelijöiden sijaan. (Hautakangas 2007, 384.) Tosi-tv ohjelmissa näiden ”taviksina” esitettyjen ihmisten tunteet ja niiden dramatisointi ovat pääosassa, ja näiden ihmisten tunteista tehdään viihdettä. Tämä sama pätee myös tosi-tv-ohjelmissa nähtäviin julkisuuden henkilöihin, jolloin tuodaan ”tavis” julkkiksen takaa esiin. (Puukangas, 2018, 7:05.)

Mediatutkija Mikko Hautakankaan mukaan (Puukangas, 2018, 6:30) tosi-tv:stä ei pitäisi puhua suoraan genrenä, vaan se on ennemminkin elementti, jonka voi tuoda mukaan minkä tahansa ohjelman tyyppiin. Keskustelun helpottamiseksi on kuitenkin mielekkäämpää erotella eri lajityyppejä. Karkeasti tosi-tv ohjelmia voisi jakaa ainakin seitsemään eri lajityyppiin. Näitä lajityyppejä ovat piilokameramainen tosi-tv, jossa ihmisiä ja heidän käyttäytymistä kuvataan salaa, sosiaalinen tosi-tv, jossa ihmiset eristetään tosielämästä ja heidän toimintaansa seurataan esimerkiksi erilaisissa tehtävissä ja haasteissa, tähteyteen perustuvat ohjelmat, joissa tavisten sijaan seurataankin julkisuuden henkilöitä ja heidän elämänsä, muodonmuutosohjelmat, ihmissuhde-realityt, joissa useimmiten etsitään kumppania jollekin tai joillekin, kilpailu-realityt sekä ammattiryhmiin liittyvät

ohjelmat, joissa seurataan eri ammattilaisten työtä. Dokumentteihin verrattuna näissä usein keskitytään enemmän henkilöihin ja heidän tunteisiinsa. (Puukangas, 2018, 6:20, 7:35.)

Tässä opinnäytetyössä käytän genretyyppistä lajittelua käyttäen termiä “tosi-tv” kattoterminä näille alalajityypeille, jotta aiheen käsittely ja siitä puhuminen olisi helpompaa.

2.2.1 Tosi-tv:n historia

Vaikka tosi-tv alkoi yleistyä enemmän vasta 1990- ja 2000-luvuilla, on sillä pitkä historia. Yhdysvalloissa 1948 alkaneen Piilokamera-ohjelman (englanniksi Candid Camera) sanotaan olleen ensimmäisiä tosi-tv-ohjelmia. Suomeen Piilokamera rantautui 1960-luvulla. (Hautakangas, 2007, ss. 386–387.)

“Tosi-tv”, “todellisuustelevio” tai “tosielämän ohjelmisto” termeinä ilmestyivät sanastoon 1990-luvun puolivälissä, jolloin niillä viitattiin tietynlaiseen dramatisoituun ja dokumentaariseen vihteeseen. Genren ensimmäisiä edustajia olivat amerikkalaiset poliisikameraohjelmat, joissa kuvattiin todellisia rikoksia ja onnettomuuksia. Nämä ohjelmat keskittyivät henkilöiden dramatiikan sijaan tapahtumien faktapitoiseen kuvaamiseen. (Hautakangas, 2007, ss. 387–388.)

1990-luvun lopulla tosi-tv:n realismin painopiste alkoi muuttua dokumentaarisuudesta emotionaaliseen realismiin. Tämä tarkoitti sitä, että tapahtumien sijaan alettiin keskittyä enemmän ihmisten tunteisiin. Tilanteet ja tapahtumat alkoivat olla enemmän lavastettuja, jotta ihmisiltä saataisiin erilaisia tunteenpurkauksia, jotka kiinnostivat katsojaa. (Hautakangas, 2007, ss. 390–391.)

2000-luvulla alkoi nk. realitybuumi, jolloin erilaiset tositelevisioformaatit yleistyivät räjähdysmäisesti. Kanavakilpailu alkoi kiristyä, ja ohjelmista alettiin tehdä shokeeraavampia ja ne alkoivat kokeilla hyvän maun ja moraalien rajoja, mikä kiinnosti erityisesti nuorempaa katsojajoukkoa. Lisäksi erilaiset kilpailurealityt alkoivat nostaa suosiotaan. Formaateista oli helpohkoa tehdä paikallisia versioita,

ja lisäksi tosi-tv-ohjelmien tekeminen oli suhteellisen edullista, mikä lisäsi formaattikaupan kiinnostusta tuotantoyhtiöissä. (Hautakangas, 2007, ss. 391, 394.)

Nykyään 2020-luvulla tosi-tv on yhä todella suosittua ja levinnyt ohjelmatyyppinä niin laajalle, että siitä on haastavaa puhua enää yhtenä käsitteenä. Suora-toistopalveluiden vallattua alaa ovat perinteiset kanavat joutuneet ottamaan yhä rajumpia irtiottoja, jotta saisivat kerättyä huomiota. (Lehmusvesi, 2021.)

2.2.2 Provokatiivinen televisio

Tutkijatohtori Pauliina Tuomi on tutkinut vuosia tositelevisiota ja kehittänyt termin provokatiivinen televisio. Provokatiivinen televisio tarkoittaa yleisiä arvoja, moraaleja ja normeja ravistelevia tv-sisältöjä. Ne pyrkivät shokeeraamaan ja hännäämään katsojan tv:n ääreen. (Tuomi, 2019, s. 48.)

Provokatiivisen television sanotaan alkaneen 2000-luvun alussa, jolloin television villit vuodet alkoivat (Lehmusvesi 2021). Nelonen lanseerasi vuonna 2001 "Törkytorstai"-ohjelmapaikan, jossa esitettiin erilaisia ällöttäviä ja masokistisia temppeja sisältäviä shokeeraavia stunttiohjelmiä. Poliittista epäkorrektiutta ja kotikutoisuutta esitti myös kaapelikanava MoonTV (1997–2003) viemällä katsojan rock-kulttuurin kulisseihin ja päihdehuuruksille festareille. (Hautakangas, 2007, ss. 391–392.)

Provokatiiviset sisällöt ovat kanavasta riippumatta nykyisin enemmän normi kuin poikkeus. Tällaisia provokatiivisia ohjelmia voivat olla mm. ylipainoa tai muuta kehon ulkomuotoon liittyvää kauhistelua sisältävät ohjelmat, true crime -ohjelmat, joissa käydään läpi oikeasti tapahtuneita rikoksia, harvinaisia tauteja kuvaavat ohjelmat, katastrofiohjelmat sekä kaikenlaista noloilua sisältävät ja parisuhteita koettelevat ohjelmat. Myös dokumenttisarjat ja asiaohjelmat nojaavat nykyään vahvasti provokatiivisuuteen. Usein ohjelmissa on mukana jokin yhteiskunnallinen sanoma, joka peittyy yksilötason tragediaan. (Lehmusvesi, 2021.)

Television rooli onkin yhä merkittävä yhteiskunnallisesti vaikeiden aiheiden nostamisessa ja käsittelyssä. Suomalaisia moraalikeskusteluja synnyttävätkin esimerkiksi seksi ja seksuaalinen suuntautuminen, väkivalta, kielenkäyttö, itsemurhat, huumeet, prostituutio ja lastensuojelu. Television provokatiivisuus ravistelee yhteiskuntaa myös hyvässä merkityksessä ja lisää tietoisuutta ja hyväksyntää, kun asioista tehdään normaaleja tuomalla niitä televisioon ja keskusteluun. (Lehmusvesi, 2021.)

Provokatiivisuus ei näy ainoastaan televisiossa vaan muussakin mediassa. Lehdistö lietsoo jatkuvasti kohuja ohjelmista kertovilla otsikoillaan. Tosi-tv on vain näkyvin esimerkki yhteiskunnan viihteellistymisestä. Se heijastaa yhteiskunnan moraalaa ja arvoja. (Lehmusvesi, 2021.)

3 FremantleMedia Finland

Fremantle on kansainvälisesti yksi maailman suurimpia tv-brändien luomisen, tuottamisen ja jakelun alan toimijoita. Sillä on yli 30 itsenäisesti toimivaa toimistoa ympäri maailman. Fremantle vastaa useista maailman katsotuimmista viihde- ja draamaohjelmista ja sillä on tarjonnassaan maailman pisimpään esitettyjä ja tunnetuimpia tosi-tv-formaatteja, kuten Idols, Maajussille morsian, Muodin huipulle, Grand Designs, Got Talent ja Diili. Fremantle kuuluu Euroopan johtavaan viihdeverkostoon RTL Groupiin, jonka suurin omastaja on kansainvälinen mediayhtiö Bertelsmann. (Fremantle, n.d.-a, n.d.-b.)

Suomalainen FremantleMedia Finland Oy on vuonna 1997 perustettu osakeyhtiö, joka toimii Helsingissä (Finder, n.d.). Vuosittain Fremantlella työskentelee noin 540 henkilöä eri mittaisia aikoja.

Tässä opinnäytetyössäni käytän lyhyempää nimeä Fremantle tarkoittaessani suomalaista FremantleMedia Finlandia.

4 Tutkimuskysymykset

Kehittämistyöni tavoitteena on luoda turvallisemman tilan periaatteet Fremantlille sekä konkreettiset ja käytännölliset keinot toteuttaa niitä heidän tosi-tv-tuotannoissaan. Päättökysymykseni on “Miten turvallisemman tilan periaatteita voidaan toteuttaa Fremantlen tosi-tv-tuotannoissa?”.

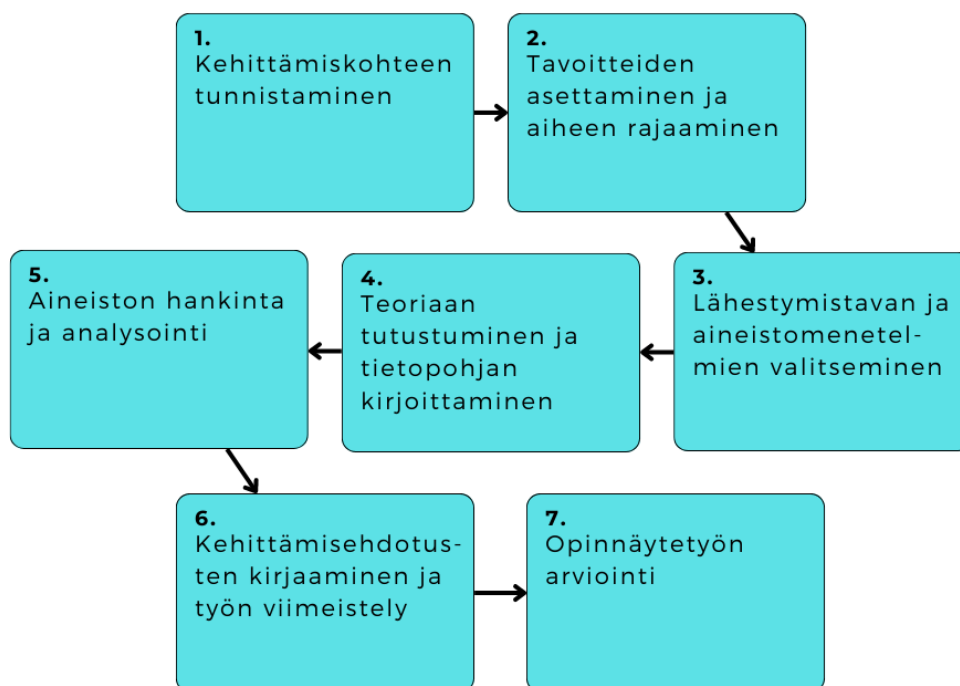
Tavoitteeni saavuttamiseksi käytän työssäni seuraavia alatutkimuskysymyksiä:

- Miten turvallisempia tiloja toteutetaan muualla?
- Millaisia käytännön toimia Fremantlilla voidaan tehdä turvallisemman tilan periaatteiden noudattamiseksi?

Olen rajannut tästä opinnäytetyöstä kokonaan pois fiktiotuotannot, koska minulla ei ole niistä omakohtaista kokemusta.

5 Menetelmät

Tutkimuksellinen kehittäminen on usein käytännön ongelmien ratkaisua ja uusien ideoiden ja käytäntöjen tuottamista ja toteuttamista. Se voi saada alkunsa esimerkiksi organisaation kehittämistarpeista tai halusta saada aikaan muutoksia. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2014, s. 19). Myös tälle opinnäytetyölle tarve heräsi keskusteluissa Fremantlen toimistolla. Aiheen idean synnyttyä rajasimme aiheen ja asetimme sille tavoitteet yhdessä tilaajan kanssa.

Kuva 1. Opinnäytetyön prosessin eteneminen.

Kun aihe oli selvä, aloitin lähestymistapoihin ja aineistomenetelmiin tutustumisen. Valitsin lähestymistavakseni tapaustutkimuksen, koska se tuntui sopivimmalta, kun tarkoitukseni oli tutustua syvemmin turvallisempiin tiloihin ja tuottaa niihin liittyviä kehittämisehdotuksia. Tutkimuskysymyksieni muodostuttua totesin löytäväni niihin parhaiten vastaukset benchmarkingin ja aivoriihen avulla.

Aloitin opinnäytetyöni kirjallisen osuuden tutustumalla turvallisempien tilojen sekä tosi-tv-tuotantojen teoriaan ja kirjoittamalla niistä tietopohjaa työlleni. Tämän jälkeen hankin aineistot ja analysoin ne. Työn edetessä päivitin välillä myös tietopohjaani vastaamaan paremmin aineistoani. Lopuksi kirjasin ylös kehittämisehdotukseni. Opinnäytetyöni valmistumisen jälkeen tulen esittelemään kehittämisehdotukseni vielä Fremantlen työntekijöille.

5.1 Benchmarking

Benchmarking, eli vertaisanalysointi, on menetelmä, jossa tutkitaan menestyneitä organisaatioita tai muita tahoja ja pyritään oppimaan niiden menestyksen syytä sekä ottamaan käyttöön muualla hyväksi todettuja toimintatapoja.

Benchmarkingissa määritellään aluksi oma kehittämistä kaipaava kohde, jonka jälkeen etsitään kehityskohteelle vertailukumppanit, eli organisaatiot, joilla kyseinen asia onnistuu paremmin. Lopuksi kerätään tietoa siitä, miten nämä organisaatiot onnistuvat tässä asiassa. (Ojasalo ym., 2014, s. 186.)

Valitsin benchmarkingin menetelmäkseni, koska se soveltuu parhaiten selväpiirteisten kohteiden kehittämiseen. Vastaan sillä alatutkimuskysymykseeni ”miten turvallisempia tiloja toteutetaan muualla”. Benchmarkingilla selvitän, toteutaanko turvallisempia tiloja muissa saman alan tuotantoyhtiöissä ja mikäli toteutetaan, miten niitä toteutetaan. Mikäli en saa vastauksia saman alan tuotantoyhtiöistä, tutkin sen jälkeen miten turvallisempia tiloja toteutetaan muissa ympäristöissä, joissa tiedän niitä varmaksi jo nyt toteutettavan. Benchmarkauksen kohteistani keskityin tutkimaan erityisesti sitä, miten turvallisemmista tiloista on kerrottu, mitkä ovat turvallisempien tilojen ohjeistusten pääkohdat ja millaisia mahdollisia muita toimia toteutetaan turvallisempiin tiloihin liittyen.

5.2 Työpajat

Tutkin käytännön toteuttamisen mahdollisuuksia työpajojen avulla. Koska televisioala koostuu useista vaihtuvista työntekijöistä sekä useista erilaisista tuotannoista, joilla kaikilla on omanlaisensa erityispiirteet, koen parhaaksi käytännön kehittämisen vaihtoehdoksi työpajatyypiset ratkaisut, joissa eri rooleissa ja tuotannoissa työskentelevät ihmiset voivat yhdessä pohtia, mitkä ovat parhaat tavat toteuttaa turvallisempia tiloja käytännössä. Toteutan kaksi erilaista työpajaa: Fremantlen nykytilanteeseen keskittyvän alkukartoituksen sekä tulevaisuuteen tähtäävän aivoriihen.

5.2.1 Alkukartoitus

Ensimmäisenä työpajana toimii alkukartoitus, jonka tarkoituksena on selvittää, miten turvallisempia tiloja tai siihen liittyviä aiheita otetaan huomioon tai toteutetaan tällä hetkellä. Työpajaan kutsun paikalle tuotannon osaston henkilöitä, jotka ovat työskennelleet useissa eri tuotannoissa, jotta saisin mahdollisimman

kattavan kuvan Fremantlen tämänhetkisistä keinoista ja tavoista luoda turvallisempaa tilaa tuotannoissa. Työpaja rakentuu kolmen pääkysymyksen varaan, joiden avulla selvitän turvallisempien tilojen termin tuttuutta, Fremantlen yleisten ohjeistusten olemassaoloa sekä mahdollisia jo nyt tai aikaisemmin käytössä olleita hyviä tai huonoja keinoja.

5.2.2 Aivoriihi

Toisena työpajana toteutin aivoriihen, joka toimii päätyöpajana. Aivoriihen tarkoituksena on ideoida uusia lähestymistapoja tai ratkaisuja johonkin ongelmaan vetäjän johdolla (Ojasalo ym., 2014, s. 160). Aivoriihellä vastaan alatutkimuskysymykseeni "miten turvallisempia tiloja voidaan toteuttaa käytännössä Fremantlella".

Aivoriihikokouksessa on neljä vaihetta: esivaihe, lämmittelyvaihe, ideointivaihe sekä valintavaihe. Esivaiheessa esitellään ja rajataan aihe. Lämmittelyvaiheessa vapaudutaan turhista ennakkoluuloista ja mieltä rajaavista tekijöistä. Ideointivaiheessa kirjataan vapaasti ylös ideoita, ilman sen kummempia perusteluja tai arvioimista. Valintavaiheessa syntyneitä ideoita tarkastellaan kriittisesti ja arvioidaan ja näin löydetään toteuttamiskelpoisimmat ideat. (Ojasalo ym., 2014, s. 161.)

Aivoriihi toteutetaan etänä Teamsin kautta ja käytän siinä apunani Googlen Jamboard-sovellusta. Aivoriihi käynnistyy aiheen esittelyllä ja rajaamisella, jonka jälkeen käymme läpi työpajan vaiheet. Lämmittelyvaiheessa käymme läpi opinnäytetyöni benchmarkingin tuloksia ja keskustelemme niistä. Ideointivaiheessa kaikki saavat kertoa omia ideoitaan, jotka kirjaan ylös Jamboardiin ja joista voimme sen jälkeen keskustella ja kehittää yhdessä eteenpäin. Keskustelu on vapaata koko aivoriihen ajan.

6 Tulokset

6.1 Fremantlen turvallisempien tilojen toteuttamisen nykytilanne

Työpajaan osallistui yhdeksän henkilöä, jotka ovat työskennelleet Fremantlella eri mittaisia aikoja ja useissa eri tuotannoissa. Paikalla oli tuottajia, tuotanto-päälliköitä, tuotantokoordinaattori sekä ohjaaja. Ennen alkukartoitustyöpajan alku-kerroin työpajan tarkoituksesta selvittää nykytilannetta, sekä tulevasta toisesta työpajasta, jolloin on tarkoitus ideoida uusia käytännön keinoja.

Kun työpaja käynnistyi, tarkastin, onko termi turvallisempi tila ennestään tuttu, jonka jälkeen selvitin turvallisempien tilojen nykytilannetta kahden pääkysymyksen avulla:

1. Onko Fremantlella olemassa mitään yleistä ohjeistusta turvallisempaan tilaan liittyvistä aiheista kaikille, vai tekeekö jokainen miten itse haluaa?
2. Millaisia hyväksi tai huonoksi todettuja keinoja on ollut käytössä?

Osallistujista yksi kertoi varmaksi tuntevansa termin, kolme epävarmasti. Loput olivat kuulleet termin jossain tai nähneet jonkun ohjeistuksen jossain, mutta eivät olleet tutustuneet siihen sen tarkemmin. Tämän jälkeen kerroin osallistujille termin merkityksen ja millaisia aiheita siihen liittyy. Pääkysymyksiin siirryttäessä keskustelussa kävi ilmi, että erilaisia syrjinnän ja häirinnän vastaisia toimia on ollut vaihtelevasti käytössä. Osa henkilöistä oli sitä mieltä, että yleisiä ohjeistuksia on olemassa, mutta osa oli sitä mieltä, että mitään yleistä ohjeistusta ei ole annettu. Aikaisemmin osa oli pitänyt tuotantojen alussa aloituspalavereita työntekijöille, joissa on mainittu syrjinnän ja häirinnän vastaisuus tuotannon aikana. Osa oli käyttänyt samaa mainintaa callsheeteissa, työryhmän kirjallisissa ohjeistuksissa tai osassa osallistujasopimuksista. Näitä ei välttämättä oltu kuitenkaan käyty suullisesti läpi tai valvottu niiden toteutumista tuotannon aikana sen kummemmin. Osa oli myös lisännyt kirjallisiin tuotannon henkilökunnalle tai osallistujille meneviin infopaketteihin jonkun henkilön yhteystiedot ja kehotuksen otta-

maan yhteyttä, mikäli mitään ongelmia tai häirintätapauksia ilmenee. Tämän lisäksi työpajaan osallistuvat muistelivat, että noin neljä vuotta sitten oli saapunut joku henkilö Lontoosta puhumaan silloin töissä olleille yleisestä Code of Conductista.

Keskustelun yhteenvedona totesimme, että hyväksi havaittuja keinoja on ollut olemassa, mutta tällä hetkellä ei ole olemassa mitään yhteistä toimintatapaa, vaan jokainen tuotanto toimii omalla tavallaan ja käyttäen mahdollisesti satunnaisesti jotain syrjinnän- ja häirinnänvastaisia toimia.

6.2 Turvallisemmat tilat muissa organisaatioissa

Yritin ottaa yhteyttä yhdeksään suomalaiseen televisiotuotantoyhtiöön selvittääkseni, toteutetaanko turvallisempia tiloja muissa saman alan yhtiöissä ja miten niitä niissä toteutetaan. Sain vastauksen yhdestä paikasta, jossa todettiin, etteivät he voi antaa minulle vastauksia kysymyksiini. Yhdenkään näiden tuotantoyhtiön nettisivuilla ei myöskään ollut mainintoja turvallisempien tilojen periaatteista tai niiden käytöstä.

Tämän jälkeen aloin tutustumaan muihin tahoihin ja organisaatioihin, joissa tiesin turvallisempia tiloja käytettävän. Valitsin tutkittavakseni kolme erilaista toimijaa, jotka ovat kaikki minulle jollain tavalla entuudestaan tuttuja, mutta joille kaikille oli yhteistä se, että heidän toiminnassaan on mukana työyhteisön ulkopuolisia asiakkaita. Tiesin myös entuudestaan, että näille toimijoille turvallisemmat tilat ja niiden toteuttaminen ovat tärkeitä ja he ovat vahvasti sitoutuneet niitä noudattamaan. Nämä toimijat olivat Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi, Kesärauha-festivaali sekä Helsingin keskustakirjasto Oodi.

6.2.1 Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry on vuonna 1992 perustettu valtakunnallinen nuorisoalan palvelu- ja vaikuttajajärjestö, jolla on jäsenenään yli 140 organisaatiota nuoriso- ja kasvatusalalta. Allianssi on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton edunvalvoja, jonka tärkein tavoite on nuorten syrjäytymisen

ehkäisy. Allianssi järjestää vuosittain tuhansien kävijöiden valtakunnallisen nuorisotalon tapahtuman sekä useita pienempiä tapahtumia ja koulutuksia. (Allianssi, n.d.-a.)

Allianssi kertoo nettisivuillaan (n.d.-b), että kaikissa heidän toiminnassaan ja tapahtumissaan noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita. Sivulle on myös kirjattu Allianssin omat turvallisemman tilan periaatteet, joissa kehoitetaan olemaan avoin ja kohtaamaan toiset ennakkoluulottomasti, kunnioittamaan muita ihmisiä ja kiinnittämään huomiota sanavalintoihin, välttämään oletuksien tekemistä, puuttumaan tilanteisiin, joissa todistaa epäasiallista kohtelua. Lisäksi periaatteissa ohjeistetaan kannustamaan ja ottamaan vastuuta sekä kuuntelemaan muita osallistujia ja rentoutumaan, koska erehtyminen ja kysyminen on sallittua. Turvallisemman tilan periaatteiden yhteydessä on myös kerrottu, mitä häirintä tarkoittaa ja miten siihen tulee puuttua sekä vihapuheesta vapaan keskustelun säännöt.

6.2.2 Kesärauha

Kesärauha on Turun Linnanpuistossa kesäkuussa järjestettävä vaihtoehto- ja indiemusiikin festivaali. Kesärauha järjestettiin kolmannen kerran vuonna 2022 siellä kävi yhteensä 19 000 festivaalivierasta. (Puomisto, 2022.)

Kesärauhan kaiken tekemisen keskiössä on heidän arvonsa, jotka ovat kestävä kehitys, Itämeren suojelu, paikallisuus ja turkulaisuus, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä kaikenlaisen syrjimyksen vastustaminen. (Kesärauha, n.d.)

Kesärauhan nettisivuilla (n.d.) on kerrottu heidän turvallisemman tilan periaatteistaan. Turvallisempien tilojen avainkohdiksi on nostettu toisten henkisen ja fyysisen koskemattomuuden kunnioitus, oletusten tekemisen välttäminen, toisten arvostelun välttäminen, sanavalintojen vallan huomioiminen ja ableististen termien välttäminen, avoimuus ja ymmärtäväisyys sekä syrjintään puuttuminen. Lisäksi he ohjeistavat, minne voi olla yhteydessä, mikäli kohtaa syrjintää tai mi-

käli haluaa antaa palautetta tai kehitysideoita heidän turvallisemman tilan periaatteistaan. Kesärauha kertoo nettisivuillaan myös tapahtumansa saavutettavuustiedoista.

6.2.3 Oodi

Helsingin keskustakirjasto Oodi on yksi Helsingin kaupunginkirjaston toimipisteistä, joka sijaitsee Kansalaistorilla Musiikkitalon, Finlandia-talon, Sanomatalon ja Kiasman joukossa. Se tarjoaa kaikille avoimen, ei-kaupallisen julkisen kaupunkitilan, jossa voi työskennellä, kokousta tai järjestää tilaisuuksia. Oodissa on varattavissa erikokoisia ja erilaisiin toimintoihin sopivia tiloja sekä ilmaiseksi että maksua vastaan. Oodissa voi työskennellä tai kokoontua myös ilman tilausta. (Oodi, 2023a.)

Oodin turvallisemman tilan periaatteet on tehty yhdessä asiakkaiden kanssa. Niiden pääpointit ovat yhdenvertaisuus ja kaikkien oikeus oleskella kirjastossa, kunnioitus ja käyttäytyminen kaikkien viihtyvyys huomioiden, viihtyvyys ja jokaisen vastuu sekä siisteydestä että omasta käytöksestä sekä lupaus henkilökunnan toiminnasta ja vastuusta Oodin turvallisuuteen liittyen. Oodi kehottaa olemaan yhteydessä henkilökuntaan, mikäli jokin herättää huolta. (Oodi, 2023b.)

6.2.4 Yhteenveto ja analyysi

Vertailun tuloksia havainnollistaakseni loin taulukon, jossa tulee ilmi organisaatioiden turvallisempien tilojen pääkohdat ja muut huomiot.

Taulukko 1. Benchmarkingin vertailu

Organisaatio	Turvallisempien tilojen pääkohdat	Muut huomiot
Allianssi	Avoimuus ja ennakkoluuloton kohtaaminen, kunnioitus ja sanavalintojen huomioiminen, oletuksien välttäminen, tilanteisiin puuttuminen, kannustaminen ja vastuun ottaminen, kuunteleminen, rentoutuminen	Kerrottu mitä on häirintä ja syrjintä ja keneen ottaa yhteyttä, jos sitä kohtaa. Ohjeistus vihapuheesta vapaaseen keskusteluun
Kesärauha	Kunnioitus, oletuksien välttäminen, toisten arvostelun välttäminen, sanavalintojen huomioiminen, avoimuus ja ymmärtäväisyys sekä syrjintään puuttuminen	Kerrottu yhteystiedot keneen voi olla yhteydessä häirintätilanteissa. Kerrottu myös yhteystiedot, jonne voi antaa palautetta turvallisemman tilan periaatteista
Oodi	Yhdenvertaisuus ja kaikkien oikeus oleskella tilassa, kunnioitus ja käyttäytyminen kaikkien viihtyvyys huomioidaan ottaen, viihtyvyys ja yhteinen vastuu, lupaus henkilökunnan vastuusta turvallisuuteen liittyen	Kerrottu, että turvallisemman tilan periaatteet on tehty yhdessä asiakkaiden kanssa, kerrottu, että henkilökuntaan voi olla tarvittaessa yhteydessä.

Taulukosta on havaittavissa, että organisaatioiden turvallisempien tilojen pääkohdissa toistuu kunnioitus, yhteinen vastuu, oletuksien välttäminen, sanavalintojen huomioiminen, avoimuus ja tilanteisiin puuttuminen. Nämä aiheet olivat odotettavissakin, koska turvallisempiin tiloihin liittyy olennaisena asiana kaikkien tilan käyttäjien yhteinen vastuu tilan turvallisuudesta ja tilanteisiin puuttumisesta. Ymmärtäväisyys, avoimuus ja kannustaminen luovat osallistujille tunnetta, jossa voi toimia omana itsenään ja myös virheiden tekeminen on sallittua, kun niistä otetaan vastuu ja opitaan. Toisten ihmisten kunnioitus, oletuksien välttäminen ja sanavalintojen huomiointi ovat oleellisia asioita syrjinnän ja häirinnän vastaisessa käyttäytymisessä. Yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi on jokaiselle ihmiselle annettava samanvertaiset mahdollisuudet osallistua ja olla

omia itsejään, ilman että kenenkään täytyy perustella omaa olemassaoloaan tai käyttäytymistään.

Turvallisemman tilan periaatteiden lisäksi jokainen organisaatio on kertonut, minne tai keneen olla yhteydessä häirintä- ja ongelmatilanteissa. Tämä on tärkeää, jotta jokainen osallistuja voi tulla kuulluksi ja mahdolliset häiriötilanteet tulevat myös järjestäjän tai organisaation tietoon. Yhteyshenkilöllä on hyvä olla jonkin verran osaamista häiriötilanteiden kohtaamisesta. Mikäli tilanteissa tapahtuu rikoksia tai jotain muuta vaikeaa, ei yhteyshenkilön tarvitse kuitenkaan osata ratkaista niitä siinä hetkessä yksin vaan on tärkeää osata ohjata tilanteessa mukana olevat ammattilaisten puheille.

Jokainen organisaatio on myös spesifioinut turvallisemman tilan periaatteensa vastaamaan heidän omia toimiaan ja tarpeitaan, jolloin niistä on eniten hyötyä juuri sille organisaatiolle ja heidän toiminnalleen.

6.3 Turvallisempien tilojen toteuttaminen Fremantlella

Aivoriiheen osallistui neljä Fremantlen työntekijää, joista kaksi toimivat tuottajina, yksi apulaistuottajana ja yksi tuotantopäällikkönä Fremantlen tosi-tv-tuotannoissa. Aloitimme aivoriihen käymällä läpi aivoriihen tavoitteen, eli turvallisempien tilojen toteuttamisen käytännön toimien ideoimisen. Lämmittelynä kävimme läpi aikaisemmin tekemäni benchmarkingin tuloksia. Totesimme, että haluamme Fremantlella toteuttaa samanlaisia turvallisemman tilan periaatteita, mitä muualakin yleisesti noudatetaan. Turvallisemman tilan periaatteiden kulmakiviksi nousivat toisten kunnioitus, oletusten tekemisen välttäminen, ennakkoluuloton kohtaaminen sekä epäasialliseen käytökseen puuttuminen.

Tämän jälkeen aloitimme ideointivaiheen, jossa kaikki aivoriiheen osallistujat saivat heitellä mieleensä tulevia ideoita. Ideoimme sekä toimistolle yleisesti suunnattuja toimintoja, että Fremantlen tosi-tv-tuotantoihin suunnattuja ideoita, jotka totesimme molempien olevan oleellisia, jotta turvallisempia tiloja voidaan toteuttaa.

Yleisesti pidimme tärkeänä, että jokaisen Fremantlen työntekijän tulee hallita perustiedot turvallisemman tilan periaatteista sekä niihin liittyvistä aiheista. Lisäksi tieto turvallisemmista tiloista tulee kulkea aina myös uusille työntekijöille. Totesimme, että perustietämyksen lisäämistä voidaan toteuttaa ajankohtaisilla henkilöstön koulutuksilla ja keskusteluilla. Keskustelussa nousi erityisesti eri vähemmistöryhmien kohtaaminen sekä erilaisten syrjintä- ja häirintätilanteiden hallinta. Tärkeää olisi, että työntekijöillä olisi työkaluja, miten toimia vaikeissa tilanteissa ja he tietäisivät, miten niissä edetään. Aiheita tulisi myös "arkipäiväistää" siten, että niistä keskusteleminen ei jännittäisi tai pelottaisi vaan niistä tulisi normaaleja keskusteluaiheita. Arkipäiväistämisen ideaksi nousi turvallisempien tilojen seinätaulu, jonka voisi sijoittaa näkyvälle paikalle. Tällöin niitä tulisi luetua välillä vahingossakin ja se toimisi muistutuksena ja keskustelunherättäjänä toimistolla. Lisäksi jokaisen uuden työntekijän kanssa olisi hyvä käydä työsopimuksen tai perehdytyksen yhteydessä läpi turvallisemman tilan periaatteet, joita Fremantlella noudatetaan.

Totesimme, että tosi-tv-tuotantojen sisälle olisi hyvä yhtenäistää, palauttaa ja selkeyttää jo hyväksi havaittuja toimia. Tuotantojen alussa tulisi päättää, kuka tai ketkä toimivat yhteyshenkilöinä häirintätilanteissa ja tämä tulisi sanallistaa sekä osallistujille ja työryhmälle. Lisäksi turvallisemman tilan periaatteet tulisi kirjata mukaan tuotanto- ja osallistujainfoihin ja niiden läpikäymiseen tulisi varata aikaa esimerkiksi kuvausjaksojen alkuun sijoittuviin tuotantostartteihin tai –palavereihin. Pohdimme myös, että yhtenäisten ohjeiden lisäksi olisi hyvä miettiä etukäteen jokaisen tuotannon erikoispiirteet.

Keskustelimme myös osallistujien turvallisuuden kokemuksesta ja luottamuksen syntymisestä. Ohjelmaan osallistujat ovat usein uudenlaisessa tilanteessa, eikä heillä ole aikaisempaa kokemusta television tekemisestä tai siitä syntyvästä julkisuudesta. Pohdimme, että avoimuus ja hyvä tiedotus asioista etukäteen sekä odotusten kertominen toimivat apuna luottamuksen syntymiseen ja tähän tulisi kiinnittää entistä paremmin huomiota. Tärkeäksi koettiin myös osallistujien jälkihoito, jotta heille jäisi olo, että heistä pidetään huolta loppuun saakka.

On tärkeää muistaa, että tosi-tv-ohjelmia tehdään usein provokatiivisesti, jolloin ohjelmassa saattaa olla mukana ihmisten moraalikäsitystä horjuttavia tapahtumia. Tositelevisioon kuuluu oleellisena asiana suuret tunteet, uudet tilanteet ja rajojen kokeileminen. Turvallisempien tilojen tarkoitus ei ole poistaa esimerkiksi alastomuutta tai vaikeita aiheita, vaan varmistaa, että jokainen osallistuja tietää mihin on osallistumassa ja mitä häneltä odotetaan ja että nämä asiat ovat hänelle ok. Mitä provokatiivisemmista asioista on kyse, sitä tarkemmin asia täytyy varmistaa.

Tärkeimmäksi asiaksi keskustelussa nousi luottamus, joka syntyy näiden kaikkien käytäntöjen toiminnasta. Jokaisen työntekijän ja osallistujan täytyy pystyä luottamaan, että turvallisempia tiloja noudatetaan sekä omassa, että muiden työntekijöiden tuotannoissa, huolet ja huomiot otetaan tosissaan ja ongelmatilanteisiin reagoidaan. Näin luodaan työyhteisöön ja osallistujien pariin psykologista turvallisuutta, joka syntyy luottamuksesta ja jossa uskalletaan ottaa sosiaalisia riskejä ja keskustella vaikeistakin asioista. Psykologisessa turvallisuudessa olennaista on, että ihmiset voivat keskittyä yhteisiin tavoitteisiin ilman että heidän tarvitsee miettiä sitä mitä heistä ajatellaan, jos ikäviä asioita nostetaan esille. Toimiessaan se vahvistaa myös tuotantoyhtiön mainetta, joka puolestaan vahvistaa luottamusta entisestään.

Kuva 2. Aivoriihestä nousseet ideat.

Aivoriihen ideoinnista nousi useita käyttökelpoisia ajatuksia, joita voisi hyödyntää Fremantlella yleisesti ja tuotantokohtaisesti. Aivoriihen lopuksi lajittelin ideat vielä teemoittain ja yhdistelin samankaltaisia ideoita. Niistä muodostui kokonaisuuksia kolmen aiheen alle: yleisesti työyhteisöä kehittävät ideat, tuotantojen sisälle sopivat ideat sekä luottamukseen liittyvät ideat. Lähdin kokoamaan kehittämissuhteita näiden kolmen teeman kautta.

7 Kehittämissuhteet

Opinnäytetyöni tavoitteena oli luoda Fremantlelle turvallisemman tilan periaatteet sekä konkreettiset ja käytännölliset keinot toteuttaa niitä heidän tosi-tv-tuo-

tannoissaan. Tavoitteeni toteuttamiseksi olen luonut Fremantlelle omat turvallisemman tilan periaatteet pohjautuen benchmarkkaukseni tuloksiin sekä ottamalla huomioon Fremantlen omat erityispiirteet ja tarpeet. Olen tehnyt niistä myös lyhyet ja ytimekkäät, jotta ne olisi helppo lukea, ymmärtää ja omaksua.

Fremantlen turvallisemman tilan periaatteet:

1. **Kunnioita muiden ihmisten fyysistä ja henkistä koskemattomuutta.** Kiinnitä huomiota sanavalintoihisi äläkä käytä halventavaa tai loukkaavaa kieltä.
2. **Älä tee oletuksia muista ihmisistä heidän ulkonäkönsä perusteella,** esimerkiksi kansalaisuudesta, seksuaalisuudesta, sukupuolesta tai toimintakyvystä. Anna toisille tilaa määrittellä itse itsensä.
3. **Kohtaa uudet asiat ja henkilöt ennakkoluulottomasti.** Jokainen uusi vastaantuleva asia on mahdollisuus oppia ja kehittyä.
4. **Puutu epäasialliseen käytökseen, mikäli havaitset sellaista.** Voit olla yhteydessä myös sinulle kerrottuun yhteyshenkilöön, mikäli todistat tai koet epäasiallista käytöstä.
5. **Pyydä anteeksi, mikäli olet loukannut muita.** Ole ymmärtäväinen myös muiden virheitä kohtaan ja anna tilaa anteeksipyyntölle ja virheistä oppimiselle.

Näitä turvallisemman tilan periaatteiden toteuttamiseksi olen listannut työpajojen pohjalta käytännön toimia, jotka on helppo ottaa Fremantlella käyttöön. Nämä kehitysehdotukset on koottu jo olemassa olleiden ja joissakin tuotannoissa toteutettujen toimien sekä aivoriihessä nousseiden ideoiden pohjalta:

1. **Turvallisempien tilojen toteutus lähtee henkilökunnan perustietojen osaamisesta.** Perustaitoja voidaan kartuttaa mm. aiheeseen liittyvillä

koulutuksilla sekä avoimella keskustelukulttuurilla, joka voidaan saavuttaa vahvistamalla työyhteisön psykologista turvallisuutta. Kun asioista puhutaan enemmän, tulevat ne tutummiksi ja vaikeidenkin aiheiden esiin nostaminen helpottuu hyväksyvässä ja anteeksiantavassa ympäristössä. Koulutuksista saadaan myös tarvittavia työkaluja aiheiden käsittelyyn. Kun työntekijöiden perustiedot ovat hallussa, voidaan turvallisempia tiloja viedä mukaan eri tuotantoihin.

2. **Ennakointi.** Jokaisen tuotannon erikoispiirteet on hyvä miettiä etukäteen esimerkiksi riskikartoitusmallin mukaisesti ja pohtia, miten turvallisemmat tilat voidaan huomioida niihin liittyen. Onko esimerkiksi riskitilanteita, joita voidaan ennakoiden huomioida tai onko ohjelman luonne sellainen, että osallistujat tarvitsevat esimerkiksi psykologia keskusteluavuksi kuvausten ajaksi. Jatkossa samoja tuotantoja tehdessä riskikartoituksia voi tarkastella ja tehdä mahdollisesti tarvittavia päivityksiä.
3. **Turvallisempien tilojen näkyväksi tuominen.** Turvallisemman tilan periaatteet sekä tarvittavat yhteyshenkilöt niihin liittyen tuodaan näkyväksi tuotanto- ja osallistujainfoissa. Nämä kohdat käydään läpi myös suullisesti sekä työryhmän että osallistujien kanssa kuvausjaksojen alussa esimerkiksi tuotantostarteissa tai –palavereissa.
4. **Ohjelmaan osallistujien koko osallistumiskaaren huomiointi.** Ohjelman osallistujien kanssa kommunikointiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Kommunikointi ja viestintä on mahdollisimman avointa ja osallistujille tarjotaan ohjelman luonteeseen nähden sopivaa tukea. Kiinnitetään huomiota myös jälkihoitoon jaksojen ulostuloon saakka sekä kerätään palaute osallistujien kokemuksesta, jolloin nämä saavat kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja tuotanto saa arvokasta tietoa, miten voivat kehittää toimintaansa.

5. **Luottamus.** Turvallisempien tilojen toteutuminen onnistuu vain, jos jokainen hoitaa oman osuutensa ja pystyy luottamaan siihen, että näin tapahtuu. Käytännössä tämä vaatii sen, että tilanteisiin reagoidaan niiden vaatimalla tavalla ja asiat otetaan tosissaan.

Nämä kehittämissuositukset luovat hyvän pohjan turvallisempien tilojen käyttöönottoon matalla kynnyksellä. Niitä on myös mahdollista soveltaa tuotantokohtaisesti.

8 Pohdinta ja arviointi

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Fremantlelle turvallisemman tilan periaatteet sekä käytännölliset ja konkreettiset keinot toteuttaa niitä heidän tosi-tv-tuotannoissaan. Mielestäni onnistuin tavoitteessani hyvin. Onnistuin luomaan Fremantlelle heille sopivat turvallisemman tilan periaatteet sekä helposti ymmärrettävät käytännön ohjeistukset, joita on mahdollista soveltaa erilaisiin tuotantoihin sopiviksi. Lopullinen sopivuus selviää kuitenkin vasta ajan kanssa, kun ehdotuksia sovelletaan käytäntöön.

Käyttämäni aineistonhankintamenetelmät olivat mielestäni tähän työhön ja ajankohtaan aika sopivat. Benchmarkingissa olisin kuitenkin halunnut tutustua enemmän samalla alalla oleviin käytäntöihin, mutta en harmillisesti saanut vastauksia muista tuotantoyhtiöistä. Tämä ei kuitenkaan tullut yllätyksenä, koska aihe on ollut arka mediassa käytävän keskustelun vuoksi ja alalla on paljon salassapitosopimuksia, jotka voivat estää käytännöistä puhumisen ulospäin. Sain kuitenkin hyvin tietoa muilla aloilla toimivista turvallisemman tilan periaatteista. Mikäli minulla olisi ollut enemmän aikaa, olisin voinut syventyä tutkimaan tarkemmin myös turvallisempien tilojen käytännön toteutusta näissä paikoissa. Työpajoista sain mielestäni hyvin tietoa Fremantella aikaisemmin käytössä ol-

leista toimista sekä ideoita jatkossa käytettäviin toimiin, varsinkin ottaen huomioon työni ajankohdan, kun käynnissä oli useita tuotantoja ja osa työntekijöistä oli kiinni kuvauksissa.

Opinnäytetyön tekeminen vahvisti ajatustani siitä, että tosi-tv-ohjelmia voidaan tehdä myös turvallisempien tilojen periaatteet huomioon ottaen. Tämä kuitenkin vaatii koko työryhmän asiaan sitoutumisen ja tarpeellisen tiedon omaksumisen, jotta turvallisempia tiloja voidaan luoda sekä osallistujille että työryhmälle. Tämä voi olla haastavaa, kun alalla tehdään paljon töitä freelancerina ja työryhmät vaihtelevat tuotannosta toiseen. Lisäksi turvallisempien tilojen oppiminen ja omaksuminen vaatii yksilöltä kiinnostusta ja motivaatiota aihetta kohtaan. Osalla ihmisistä saattaa olla myös ennakoasenteita tämänkaltaisia "woke-kulttuurisia" asioita kohtaan. Tämä opinnäytetyö on kuitenkin askel turvallisempaan suuntaan ja tietoisuuden lisäämiseen.

Tämän opinnäytetyön pohjalta ei voida vielä yksiselitteisesti sanoa, voidaanko todella provokatiivista televisiota tehdä turvallisesti tai kuinka provokatiivisissa ohjelmissa turvallisempia tiloja voidaan toteuttaa. Tämän opinnäytetyön perusteella voidaan kuitenkin todeta, että se on jossain määrin mahdollista, jos osallistajat ovat tietoisia ohjelman sisällöstä ja odotuksista heitä kohtaan ja tilanteet käydään hyvin läpi heidän kanssaan. Jokaisen tuotannon riskitekijät voidaan myös käydä ennakkoon läpi ja pohtia tuotannon turvallisuutta ja riskien ennakointia niiden kautta.

Opinnäytetyöstäni on hyötyä erityisesti televisioalalla työskenteleville kulttuuri-tuottajille. Se antaa hyvät valmiudet aloittaa turvallisemman tilan periaatteiden toteuttaminen tosi-tv-tuotannoissa. Sitä voidaan soveltaa myös Fremantlen ulkopuolisissa tuotannoissa.

Lähteet

Allianssi. (n.d.-a). *Allianssi*. Haettu 1.3.2023. <https://nuorisoala.fi/meista/allianssi/>

Allianssi. (n.d.-b). *Turvallisemman tilan periaatteet ja vihapuheesta vapaan keskustelun säännöt*. Haettu 1.3.2023. <https://nuorisoala.fi/palvelut/yhdenvertaisuus/turvallisemman-tilan-periaatteet-ja-vihapuheesta-vapaan-keskustelun-saannot/>

Campbell, B. & Manning, J. (2019). *The Rise of Victimhood Culture. Microaggressions, Safe Spaces and the New Culture War*. Springer Nature.

Finder. (n.d.). *FremantleMedia Finland Oy*. Haettu 2.2.2023. <https://www.finder.fi/Televisiokanavat+digikanavat/FremantleMedia+Finland+Oy/Helsinki/yhteystiedot/333202?ref=redirect#/>

Fremantle. (n.d.-a). *About*. Haettu 2.2.2023. <https://fremantle.com/about/>

Fremantle. (n.d.-b). *Meistä*. Haettu 2.2.2023. <https://www.fremantle.fi/meista/>

Harris, M. (11.11.2015). *What's a 'safe space'? A look at the phrase's 50-year history*. Splinter. [Verkko-julkaisu]. Haettu 22.2.2023. <https://splinter-news.com/what-s-a-safe-space-a-look-at-the-phrases-50-year-hi-1793852786>

Hautakangas, M. (2007). *Vertaismelodraamaa taviksista taviksille: Katsaus suomalaisen todellisuustelevision historiaan*. Teoksessa *Television viisi vuosikymmentä*. Toim. Wiio, J. SKS.

Kesärauha. (n.d.) *Info*. Haettu 1.3.2023. <https://www.kesarauha.fi/info/>

Lehmusvesi, J. (11.5.2021). *Kansallinen itsepetos*. Helsingin Sanomat. [Verkko-julkaisu]. Haettu 21.2.2023. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000007969440.html>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. (2014). *Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. 3. painos. Sanoma Pro Oy

Oodi. (2023a). *Mikä Oodi?*. Haettu 1.3.2023. <https://oodihelsinki.fi/mika-oodi/>

Oodi. (2023b). *Turvallisemman tilan periaatteet*. Haettu 1.3.2023. <https://oodihelsinki.fi/tilat/turvallisemman-tilan-periaatteet/>

Puomisto, H. (12.6.2022). *Kesärauhassa jaksettiin vielä sunnuntainakin tyylikäinä – kolmivuotias festivaali kipusi tänä vuonna kävijäennätykseen*. Turun Sanomat. [Verkko-julkaisu]. Haettu 1.3.2023. <https://www.ts.fi/kulttuuri/5684440>

Puukangas, S. (15.8.2018). *Tosi-tv kierrättää vanhat formaatit uudelleen*. Nosto. [Podcast-tallenne.] Yle Areena. Haettu 21.2.2023. <https://areena.yle.fi/podcasts/1-4481088>

Rinne, N. (2021). *Rohkea organisaatio: Turvallinen työyhteisö menestyy*. Alma Talent

Roth, M. (29.8.2019). *Don't Dismiss 'Safe Spaces'*. New York Times. [Verkko-julkaisu]. Haettu 27.1.2023. <https://www.nytimes.com/2019/08/29/opinion/safe-spaces-campus.html>

Tasa-arvovaltuutettu. (n.d.). *Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä*. Haettu 27.2.2023. <https://tasa-arvo.fi/hairinta>

Tuomi, P. (2019). *Pakko katsoa?! Nykypäivän provokatiivinen televisiotuotanto mediateollisuuden muotona*. Lähikuva – audiovisuaalisen kulttuurin tieteellinen julkaisu. 31(4). 48–79. <https://doi.org/10.23994/lk.77933>

Utopia Helsinki. (14.3.2013). *Turvallisemmat tilat*. Haettu 17.2.2023. <https://utopiahelsinki.wordpress.com/2013/03/14/turvallisemmat-tilat-2/>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. (n.d.-a). *Yhdenvertaisuus*. Haettu 27.2.2023. <https://syrjinta.fi/yhdenvertaisuus>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. (n.d.-b). *Syrjintä*. Haettu 27.2.2023. <https://syrjinta.fi/syrjinta>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. (n.d.-c). *Häirintä*. Haettu 27.2.2023. <https://syrjinta.fi/hairinta>

Aineisto

Benchmarking

Allianssi. Nettisivut. <https://nuorisoala.fi/palvelut/yhdenvertaisuus/turvallisemman-tilan-periaatteet-ja-vihapuheesta-vapaan-keskustelun-saannot/>

Kesärauha. Nettisivut. <https://www.kesarauha.fi/info/>

Oodi. Nettisivut. <https://oodihelsinki.fi/tilat/turvallisemman-tilan-periaatteet/>

Alkukartoitus

Alkukartoitus 2023. Fremantlen tämänhetkisten toimintojen kartoituspaja. Osallistujat: 5 tuottajaa, 3 tuotantopäällikköä, tuotantokoordinaattori sekä ohjaaja. Fremantlen toimisto 31.1.2023.

Aivoriihi

Aivoriihi 2023. Fremantlen turvallisempien tilojen käytännön toteutuksen ideointipaja. Osallistujat: 2 tuottajaa, apulaistuottaja sekä tuotantopäällikkö. Microsoft Teams 2.3.2023.